

Statsråden

Energi- og miljøkomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
24/2475-

Dato
20. mars 2025

Svar på dokument 8:113 S (2024-2025) om nordisk kjernekraftsamarbeid og realisering av kjernekraft som en del av energimiksen

Jeg viser til brev av 11. mars 2025 fra energi- og miljøkomiteen der det vises til Dokument 8:113 (2024-2025) som gjelder representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Erlend Wiborg, Frank Edvard Sve, Himanshu Gulati, Andreas Limi, Marius Arion Nilsen, Silje Hjelmdal, Sylvi Listhaug og Terje Halleland om nordisk kjernekraftsamarbeid og realisering av kjernekraft som en del av energimiksen.

Jeg viser til at regjeringen 21. juni 2024 oppnevnte et offentlig utvalg som skal utrede ulike sider ved en eventuell fremtidig etablering av kjernekraft i Norge. Formålet med utredningen er å skaffe til veie et oppdatert kunnskapsgrunnlag om kjernekraft. Kjernekraftutvalget startet sitt arbeid i september 2024, og skal levere sin utredning innen 1. april 2026. Flere av problemstillingene som representantene foreslår utredet, er omfattet av mandatet til kjernekraftutvalget. Jeg anser det ikke som hensiktsmessig å sette i gang nye og til dels overlappende initiativer på kjernekraftområdet før vi har fått anbefalingene fra utvalget. På denne bakgrunn anbefaler jeg Stortinget å ikke vedta forslagene.

Representantene har fremmet ti forslag.

- 1. Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et nordisk kjernekraftsamarbeid for utveksling av kompetanse og erfaring.*

Forslaget berører en av problemstillingene kjernekraftutvalget skal vurdere. Jeg viser til mandatet til kjernekraftutvalget der følgende framgår:

Utvalget bes om å vurdere hvorvidt og hvordan et samarbeid med andre land, herunder Sverige og Finland, kan være hensiktsmessig og gi fordeler for ev. fremtidig norsk kjernekraft.

Jeg mener vi bør avvente utvalgets vurdering av hvorvidt og hvordan et slikt samarbeid kan være hensiktsmessig, før det eventuelt tas initiativ til et nordisk kjernekraftsamarbeid.

2. *Stortinget ber regjeringen ta initiativ til sammen med den svenske og finske regjeringen å utrede muligheter for samarbeid om kjernekraft innen utvikling, innkjøp, drift, vedlikehold og annet som naturlig hører med.*

Jeg viser til mitt svar på forslag nr. 1. Et eventuelt samarbeid med andre lands myndigheter må vurderes i lys av utredningen fra kjernekraftutvalget.

3. *Stortinget ber regjeringen utrede muligheter for å delta i forskningsprosjekter i europeisk og global regi innen utviklingen av SMR (små modulære reaktorer), MSR (saltsmeltereaktorer) og prosjekter hvor kjernekraft benyttes til fremdrift.*

Det pågår en interessant utvikling av nye konsepter for kjernekraft internasjonalt, og det kan ikke utelukkes at det en gang i fremtiden kan komme mindre anlegg som på kommersielt grunnlag kan være interessante også for Norge. Jeg har ved flere anledninger sagt at vi er åpne for at for eksempel SMR kan spille en rolle i norsk energiforsyning på sikt. Vi er tjent med å styrke kompetansegrunnlaget vårt, og følge med på teknologiutviklingen innenfor kjernekraft. Deltakelse i europeiske og globale forskningsprosjekter kan være en vei å gå for norske aktører. Men det er heller ikke på dette området naturlig at vi setter i gang nye initiativ før kjernekraftutvalget har gitt sine anbefalinger.

4. *Stortinget ber regjeringen søke om fullt medlemskap i Euratom Treaty for å sikre tilgang til europeiske forskningsmidler for norske aktører.*

Min holdning er at Norge bør fortsette sin deltakelse i Euratom i sin nåværende form, der Norge er definert som et tredjeland. Dette betyr at norske aktører kan delta i prosjekter som lyses ut fra Euratom og partnerskap under dette programmet, men uten å motta prosjektf finansiering fra EU.

Internasjonalt samarbeid er viktig for å utvikle norsk kunnskap og kompetanse om kjernekraft. Deltakelse i Euratoms utlysninger for kjernekraft vil gi norske forskere tilgang til kompetanse og infrastruktur som ikke finnes i Norge. Av den grunn har Norges forskningsråd styrket ordningen for Euratom, der godkjente forskningsorganisasjoner som deltar i Euratom-prosjekter, kan søke om å få dekket prosjektkostnader. Fram til 2024 var støtten begrenset til prosjekter innen strålevern, dekommisjonering og håndtering av radioaktivt avfall. Fra 2024 økte Forskningsrådets årlige budsjett for dette formålet til 20 millioner kroner, og det tematiske omfanget av utlysningen ble utvidet. Jeg mener dette er veien å gå, fremfor å søke fullt medlemskap i Euratom.

5. *Stortinget ber regjeringen øremerke tilstrekkelig med forsknings- og utviklingsmidler til at Norge kan ta en aktiv rolle innen forskning på trygg kjernekraft og bidra til at*

verden kan realisere små kjernekraftverk til kraftsystemet og som energikilde i transportsektoren.

Vi har begrenset med midler til forskning og utvikling på energiområdet, og bruken av midlene må vurderes ut ifra der vi totalt sett får mest igjen for innsatsen. For å møte energi- og klimautfordringene, mener jeg vår forskningsinnsats først og fremst bør konsentreres om områder der Norge har naturgitte fortrinn, et aktivt næringsliv og gode kunnskapsmessige forutsetninger. Forskningsmidlene innenfor energiproduksjon bør også prioriteres i henhold til dette. Heller ikke den nasjonale FoU-strategien vår, Energi21, prioriterer forskning på kjernekraft.

6. *Stortinget ber regjeringen vurdere en snarlig opprettelse av en egen kjernekraftmyndighet under Energidepartementet, som tildeles tilstrekkelige midler til å bygge opp kompetanse på feltet og saksbehandlingskapasitet til å håndtere kjernekraftrelaterte saker.*

Kjernekraftutvalget skal vurdere dagens myndighetsorganisering og hvorvidt denne er hensiktsmessig utformet. Det er ikke hensiktsmessig å igangsette endringer av forvaltningsstruktur og myndighetsorganisering før kjernekraftutvalget har fullført sin utredning med eventuelle anbefalinger om endringer.

7. *Stortinget ber regjeringen utrede mulighetene for å bygge ut kjernekraft på steder hvor det er et stort fremtidig kraftbehov, hvor det behøves nettførsterkning eller lokal kraftproduksjon, og hvor dette kan fungere som et samfunnstjenlig substitutt for eller supplement til nettvikling.*

Kjernekraftutvalget skal redegjøre for relevante innsatsfaktorer og krav til infrastruktur, herunder behov for nettilknytning og hvilke krav som må stilles til en egnet lokalitet for etablering av kjernekraft. Jeg ser det som mest hensiktsmessig å avvente vurderingene som utvalget skal gjøre, før det eventuelt blir aktuelt å gjennomføre ytterligere utredninger.

8. *Stortinget ber regjeringen utrede hvor store nettbesparelser man kan oppnå ved strategisk utbygging av SMR-kjernekraftverk i Norge.*

Jeg viser til mitt svar til representantenes forslag nr. 7, og videre til utvalgets mandat, der det framgår at utvalget skal skissere nettilknytning og behov for nettførsterkninger som følge av en eventuell etablering av kjernekraft i Norge. Utvalget skal spesielt vurdere hvorvidt den videre utviklingen av små modulære reaktorer som teknologikonsept vil medføre endringer i disse egenskapene, herunder også behov for nettførsterkninger, sammenlignet med konvensjonelle kjernekraftverk. Jeg anser representantenes forslag som dekket under kjernekraftutvalgets mandat og vil derfor avvente utvalgets vurderinger.

9. *Stortinget ber regjeringen utrede mulighetene utbygging av kjernekraftverk i ulike regioner i Norge gir for styrking av energiinfrastrukturens robusthet.*

Jeg viser til mandatet til kjernekraftutvalget. Et av de mest sentrale og overordnede temaene som utvalget skal utrede, er kjernekraftens egnethet for det norske kraftsystemet. Dette innebærer blant annet en nærmere vurdering av den særskilte formen for kraftproduksjon som kjernekraft er, med dens tilhørende egenskaper, og hvordan dette eventuelt vil kunne styrke den norske energiinfrastrukturen.

10. Stortinget ber regjeringen igangsette en grundig kartlegging av thoriumsforekomster i Norge og presentere en analyse av hvorvidt thorium kan utvinnes lønnsomt i Norge, med forslag til hvordan det kan gjennomføres.

Ifølge IAEA (2016) er Norges forekomster av thorium betydelige, og Europas nest største etter Tyrkia. Globalt er det om lag et titalls land med større forekomster. Tallene er imidlertid usikre, siden thorium har liten kommersiell anvendelse og mineralforekomster der thorium inngår undersøkes derfor ikke for å dokumentere thoriuminnhold, gehalter mv. iht. internasjonale standarder. Utvinning og produksjon av thorium er stort sett biprodukter fra annen mineralutvinning og prosessering. Ifølge IAEA har thorium så å si ikke kommersielle bruksområder.

Norge har betydelige forekomster av thorium i Fensfeltet i Telemark. Det er to gruveprosjekter i utviklingsfase i Fensfeltet, som har som mål å starte utvinning av sjeldne jordarter etter 2030. Det planlegges ikke å drive i de mest thoriumrike delene av forekomsten, men med utvinning av mindre mengder thorium som biprodukt. Det er inngått intensjonsavtaler med farmasiselskapet Thor Medical om fremtidige leveranser av thorium til bruk i produksjon av legemidler.

Selskapenes kartlegging og annen geologisk kartlegging i Fensfeltet vil gi mer informasjon om geologien i Fensfeltet, og derfor også øke kunnskapen om forekomstene av thorium. I overskuelig fremtid må det likevel antas at det vil være et begrenset økonomisk potensial knyttet til utvinning av thorium i Norge. Jeg mener derfor det ikke er grunnlag for å starte et arbeid med kartlegging av thoriumforekomstene nå.

Spørsmål om å utvikle thoriumkraft i Norge har vært behandlet politisk flere ganger. En reaktor som kommersielt kan bruke thorium vil være kostbart å utvikle og ligge langt frem i tid. Jeg mener vi bør avvende anbefalingene fra kjernekraftutvalget før vi tar en ny vurdering knyttet til bruk av thorium til kjernekraftformål i Norge.

Med hilsen

Terje Aasland